

Kirjastotilat (Tea -viisari)

Itä-Suomen aluehallintovirasto

Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Johtopäätökset

- Tarve kunnan toimialojen yhteistyöhön, yhteisiin palveluihin ja rakenteellisiin muutoksiin on kasvanut. Kuntiin on rakennettu monitoimitiloja, joissa esimerkiksi koulu, nuorisotila ja kirjasto toimivat samassa rakennuksessa.
- Kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa. Kuitenkin asiakkaiden tarpeet ja kyvyt käyttää kirjastoa voivat olla erilaisia, jolloin esimerkiksi kirjastossa järjestettävät tilaisuudet voivat vaikeuttaa joidenkin asiakkaiden kirjaston käyttöä.
- Laki yleisistä kirjastoista tuli voimaan 2017. Kirjastojen henkilöstö tuntee uudistetun kirjastolain ja ovat sisäistäneet sen. TEA-viisari kuitenkin näyttää, että kuntapäätäjien kirjastoa koskevissa tiedoissa on parannettavaa.
- Kirjastojen toimipaikkojen väheneminen on heikentänyt kirjastopalvelujen saatavuutta, mutta toisaalta kirjastojen omatoiminen aukioloaika on parantanut saatavuutta. Omatoimisen aukiolon osuus kirjastojen kokonaisaukioloajasta on yli kolmannes.
- Kirjastot viestivät tiloistaan ja palveluistaan vaihtelevasti. Kirjaston viestintä varmistaa osaltaan palvelujen tasavertaisen saatavuuden ja asiakkaiden tasa-arvoisen kohtelun. Kirjastotila itsessään viestii kirjaston palvelun laadusta ja houkuttelee asiakkaita.
- Kirjastojen e-aineistot ja verkkopalvelut eivät ole poistaneet kirjastojen fyysisen tilan tarvetta. Aineisto- ja palvelumuotojen muuttuessa tilojen muunneltavuus on entistä tärkeämpää.

Toimenpide-ehdotukset

- Kunnat jatkavat yhteisten tilojen käyttöönottoa ja toimialat ylittävää yhteistyötä. Kirjastojen pitää olla alusta lähtien suunnittelemassa sekä yhteisiä tiloja että toimintaa, jotta kirjasto voi kirjastolain mukaisesti ottaa huomioon kirjastotilan erilaiset käyttäjäryhmät ja kirjastotoiminnan muutokset.
 - Rautalammin kirjastolla on loistavat tilat tapahtumien järjestämiseen. Käytettävissä on kaksi kokoushuonetta ja Kivijalka, jota käytetään mm. teatteriesityksiin ja konsertteihin. Yhteistyötä tehdään koulujen, perusturvaosaston, yhdistysten, seurakunnan ja kulttuuritoimen kanssa. Myös vapaa-aikatoimi toimii kirjastorakennuksessa, joten yhteistyö on helppoa.
- Kirjastot suunnittelevat ja aikatauluttavat kirjastojen toimintaa siten, että jokainen asiakas pystyy käyttämään kirjastoa oman kykynsä ja tarpeensa mukaan myös pienissä kirjastotiloissa ja omatoimiaukiolon aikana. Tämä edellyttää, että kirjastotiloja on mahdollisuus muunnella tilanteen ja tilaisuuden mukaan.
 - Aamun aukioloajoissa on huomioitu myös syrjäkylillä asuvat kuntalaiset.
 - Rautalammin kirjaston tilat ovat esteettömät yläkerrassa sijaitsevaa nuorten osastoa lukuun ottamatta. Vuodelle 2024 suunniteltu remontti, jossa kirjastoon saadaan hissi korjaa tilanteen.

- Kirjastojen johtajat ja kuntapäättäjät parantavat keskinäistä yhteydenpitoaan. Kirjastojen johtajat tiedottavat päättäjille oman kirjaston asioista, kirjastojen kehittämisestä, kutsuvat päättäjiä kirjastoon kokoustamaan ja keskustelemaan asiakkaiden kanssa.
 - Yhteistyö päättäjien kanssa sujuu hyvin. Hyvinvointilautakunta kokoontuu kirjaston tiloissa aina uuden valtuustokauden alussa ja tutustuu kirjaston toimintaan.
- Kirjastot kehittävät edelleen entistä tiiviimmässä yhteistyössä asiakkaiden kanssa myös omatoimiaukiolon palveluja ja toimintaa normaalien palvelujen rinnalla. Kunnat huolehtivat siitä, että kirjastossa on henkilöstöä riittävästi asiakkaita ja kehitystyötä varten.
 - Asiakkaiden osallistamista on käytetty mm. aineistohankinnoissa ja palautelaatikkoon tai sähköisenä tulleisiin palautteisiin reagoidaan herkästi. Paljon asiakkaiden toiveita on toteutettukin mm. kirjojen vaihtohylly, koiraparkki ja kahviautomaatti.
 - Henkilökuntaa on tällä hetkellä riittävästi.
- Viestintä on jatkuva, aktiivinen prosessi, jossa kirjastot säännöllisesti kertovat asiakkailleen ja päättäjille uusien palvelujen lisäksi myös jo vakiintuneista palveluistaan. Viestintätapa vaihtelee kohderyhmien mukaan.
 - Kirjasto markkinoi uusia palvelu sekä somessa että ilmoitustauluilla. Lisäksi jo vakiintuneita palvelua nostetaan esiin säännöllisesti em. kanavilla ja esim. lainauskuitissa.
- Kun kunnat suunnittelevat ja muuttavat kirjastotiloja, niin ne ottavat huomioon, että aineistoja ja palveluja on sekä sähköisessä että fyysisessä muodossa. Kirjastojen henkilöstön on pystyttävä opastamaan asiakkaitaan sekä fyysisessä että virtuaalisessa tilassa.
 - Kirjasto tarjoaa tällä hetkellä yhteistyössä Rutakko kirjastojen kanssa e-aineistoja. Vuoden 2024 alussa kirjasto liittyy valtakunnalliseen e-kirjastopalveluun. Uusi e-kirjasto antaa kaikille suomalaisille tasa-arvoisen mahdollisuuden käyttää kirjastojen digitaalisia sisältöjä. Tällä hetkellä kirjastojen e-aineistokokoelmat ovat jakautuneet usealle eri alustalle, joita on hankalaa käyttää ja joihin pääsy riippuu asuinkunnasta.
 - Henkilöstö opastaa asiakkaita sähköpostitse ja osallistuu vuorollaan Rutakon chat -päivystykseen, jossa keskustellaan ihmisten kanssa reaaliaikaisesti.